

čut, saj nas v ljubezen do ožje in občne domovine vzbujajo različne berilne, prirodopisne, zemljepisne in zgodovinske vaje. Osobito omenim iz III. berila št. 26. „Prave sreče dom“, ki ganljivo govori sinu, kje dobi svetovne sreče dom. Tedaj ne v Ameriko! Št. 62. „Domovina“, ki sočutstvuje v veselji in žalosti. Št. 168. „Cesar in država“ kaj mično našteva oblastva od občinskega do najvišjega vladarja, našega presvetlega cesarja ter kaže, da so oblastva nam v korist in vnema v spolnovanje zakonov, pokorščino ter zaključuje z vnemo ljubezni do domovine in cesarja, za kar smo dolžni žrtvovati, ako je treba življenje in imenje. Št. 191. „Fabricij“, kaže odsev pravega domoljuba, ki ga ni obluba bogastva, tudi ne smrtno žuganje odvrnilo od domovinske ljubezni. Št. 205. „Junakov grob“, nas uči braniti in se žrtvovati za ljubo domovino. Tu je treba razlagati namen vojske ter mlada srca vnemati za vojaški stan. Št. 220. „Cesar F. J. L.“ nam kaže modro, pravično in ljubezni polno vladanje našega presvetlega cesarja, kar nas navdaja k ljubezni do ožje in širše domovine, ljube Avstrije in našega cesarja.

V št. 221. „Človek brez domoljubja“, se pretresljivo opisuje, komu se jednači človek brez domovinske ljubezni. Slednjič nas tudi cesarska pesem vnema in utrjuje domovni čut. Poleg že navedenih pesmij vnemajo nas k ljubezni do domovine narodne pesmi n. pr. „Pridi Gorenc“, „Visoko vrh planin“, „Hej Slovenci“, „V gorenjsko oziram“ i. dr.

Končno mi je omeniti, da pristno domovinsko ljubezen si moremo misliti v vernem in poštenem srci. Tedaj je treba deco vaditi bogoljubnega življenja. Pri vročitvi odpustnih spričeval naj učitelj ne zamudi prilike, med drugim posebno priporočati šolo ostavši mladini tudi ljubezen do občne domovine, spominjaje, da je tudi naš Zveličar posebno ljubil svoj rod in domovino, ter nam v tem zapustil vzgled, ljubiti svojo narodnost. Takrat je še opomniti, naj bode ves čas življenja udana Bogu in cesarju, naj ljubi domovino, naj bode vedno pokorna duhovskim in svetnim predstojnikom, posebno naj vedno o cesarji spoštljivo govori, tako tudi o drugi gosposki ter naj živi za vero, dom in cesarja.

A. Fakin — Repentabor.

Književnost.

Šestdeset malih povestij za otroke. Poleg italijanskega izvirnika spisal Janko Leban, nadučitelj. Založil J. Giontini v Ljubljani. Cena 20 kr.

Ta nova zbirka povestí bode posebno dobro došla otroškim vrtnaricam, kakor tudi učiteljem I. in II. razreda, katerim je vedno treba iz rokava stresti kako mično zgodbo. Tudi za narekovanje na srednji stopnji so iste prilicne, ker so kratke. Otrokom naj se priporoče v nakup takoj, ko so se naučili gladko čitati.

Pisatelju pero teče spretno. Radi tega se čudimo, da se mu je vkljub temu tu in tam vrinila kaka napaka. Tako n. pr. je »zabojček užigalic« morda bilo malo preveč, najbrže je bila samo škatljica. Izraza

»požled« še nismo čuli, pač pa »poledica«. Stavek »Niti črk še zdaj ne pozna« — bi se bolje glasil: »Niti črk še zdaj ne pozna«. »Takniti se njegovih reči« — bi bilo pravilneje: dotakniti ali pritakniti se. »Imevati« se tudi čudno glasi. Beseda »jezav« je nesrečno skovana. Boljše bi bilo: Deček nagle jeze. Panje pri nas delajo mizarji, ne pa čebele; pač pa iste spretno stavijo v panje satovje. »Porezala si je ob ostrem steklu noge, roke in okraz«. To bi bilo pregrozno; najbrže se je samo malo obrezala. Izraz »bolestoval« tudi ne bode izpodrinil »bolehal«. Nihče tudi ne govori: »Štirideset dån sem ležal v postelji« — nego vsakdo: »Štirideset dni sem ležal v postelji«.

Vse drugo je dobro, kakeršno je tudi potrebno za otroke. Cena nizka. J. T.

Listek.

Trije štiridesetaki.

Dolgo se Vam nisem oglasil, *gospod urednik! Pa ne mislite, da sem lenobo pasel. O, ne! Moj

mikroskop vedno dela, vedno kukam skozi njega, ter preiskujem različne stvari. Mnogo zanimivega mi pokaže moj drobnogled in marsikaj bi Vam rad poročal,

pa je bolje, da molčim. Ni vse za javnost! — —
 Le tu in tam maletim na stvar, katera se sme objaviti. Tako sem našel pri preiskavanju svojem tri štiridesetake, kateri so v tesni zvezi z učiteljstvom, in sicer štiridesetak otrok, kateri bi imeli priti na jedno učiteljsko moč, štiridesetak starostne naše doklade in štiridesetak naših službenih let, s katerim si zaslužimo pokoj in pokojnino. Kot učenjak preiskal sem vse tri in tu pošiljam Vam rezultat te preiskave.

I.

»Ti pa že nimaš dobre vesti«, mislil sem si, ko sem tlačil prvi štiridesetak pod mikroskop. Strašno se je branil in brcal in ne brez vzroka. Tako nekako kakor »švindeln« glasila se je beseda, katera mi je nehote iz ust ušla, ko sem pokukal skozi mikroskop. Ta nam po postavi zagotovljeni štiridesetak pokazal se mi je v čudnih »metamorphosah«, kot zmožek od 2×40 , 3×40 , 4×40 , da, celo 5×40 . Razven teh oblik nahajajo se še druge kakor $2 \times 40 + x$, $3 \times 40 + x$ i. t. d. Čistemu štiridesetaku še najbolj podobna je oblika $40 + x$, (in sicer mora biti x manjši kakor 40), kakeršnih oblik je pa zelo malo. Velika večina štiridesetakov je mnogo večja; saj poznam gospodičino kolegino, katera ima dan za dnevom 154 otrok v šoli, drug tovariš pa jih ima 268 (!) Čistega štiridesetaka skoraj ni! Samo na jedni šoli so učitelji tako srečni, da imajo čisti štiridesetak ali je pa taisti še celo nepopolen. Tam so bili pa tudi premeteni. Zidali so novo šolo in napravili sobe ravno za 40 otrok in za učitelja. Kar se učencev več kakor štirideset oglasi — pokažejo jim vrata. Tudi na deželi je sicer mnogo tako majhnih in še manjših sob, da so jedva za 40 otrok, pa vendar je mnogokrat sto ali pa še več otrok v nji. Zdravniki so izračunjali, da mora biti $6-7 \text{ m}^3$ prostora za vsakega otroka v šolski sobi. To je sicer zelo zdravo — pa je vendar tudi tako dobro, kakor je. (Optimist se oglašja v meni.) Glejte, če bi tako bilo, morala bi imeti soba mojega tovariša, kateri ima 268 učencev, 1876 m^3 . Ta sobana bi bila pri navadni širokosti in visokosti — tako dolga, da bi moral učitelj z dalnogledom gledati v zadnji klopi sedeče učence in po telefonu z njimi občevati. Mi kranjski učitelji bi se smeli zadovoljiti z minimumom 3 m^3 za učena, »unter dass man auch in den ärmsten Dorfschulen nicht gehen sollte«, kakor piše Dr. Grismann v svoji knjigi »Gesundheitslehre«. Še potem nam bi bilo treba Ribničanov, da bi naše sobe raztegnili, kakor so svojo cerkev nekdanj, opiraje se in porivaje znotraj od vseh stranij na stene.

No, bodi že kakor hoče. Ko se bode pisalo 4000 p. Kr., bodemo že tako daleč tudi mi prišli, da bode imel vsak učenec toliko prostora, kolikor mu ga gre po naših zdravstvenih knjigah, če bodo te takrat sploh še kaj veljave imele. — Sedaj mi vedno na uho bije, nemški pregovor: »Gleiches Recht für Alle«, po glavi mi pa roji misel, če bi mi učitelji

na deželi ne smeli ravno tako postopati in delati, kakor se dela na zgoraj omenjeni šoli s čistim štiridesetekom. Štirideset otrok si odbrati, druge domu pognati, naj čakajo da pridejo na vrsto. Moja učenijska glava misli, da bi smeli po vsi pravici tako postopati. Jaz n. pr. sem jedna učiteljska moč (da me ne smatrajo za dve, kaže moja jenojna plača); na jedno učiteljsko moč pride 40 otrok; *) učim že kakor pet let in vsako leto imam mnogo več, kakor 80 otrok pa — druge učiteljske moči še ni! Če je ni — ne morem pom. gati. Tako sklepanje je popolnoma pravilno, logično. Smel bi toraj vse otroke, kar jih je čez štirideset domu poslati. No, pa tega ne storim in tudi nočem, s tem spisom druge k temu napeljevati, ker bi bil tak čin že nekoliko podoben štrajku — štrajkali pa učitelji vendar ne bodemo, dasi bi imeli več vzroka za to kakor zagorski rudokopi, kateri so 1. maja t. l. rekli, da višje plače ne zahtevajo, pač pa svojih pravic! (Kako srečni pač so.) Saj vemo, da je papir potrpežljiv in da je paragraf — paragraf. Da bi se le tudi tisti paragrafi, kateri so zoper učitelja naperjeni, tako v nemar puščali; a temu ni tako. Le napravi mali prestopok, takoj ti bode kdo za petami z velikim paragrafom pod pazduho, ter ti ga bode pod nos pomolil, kateri se bode od samega strahu toliko podaljšal, da bodeš imel »dolga nos«. Pa še nekaj! Ako bi štrajkali in dosegli, da bi imel vsak učitelj resnično čisti štiridesetak, pripravili se bi s tem ob veliko — dobroto! Res! — Mnogo zdravnikov trdi, da vzduh in vzhlapenje otroško upliva zelo dobrodejno na učitelja in da se imajo učitelji temu zahvaliti, da dosežejo nekateri izmed njih tako visoko starost.

Za to dobroto marsikateri tovariš niti ne ve, marsikateri ne ve, da si zagotavlja dolgo življenje ravno takrat, ko je najbolj soparno v šolski sobi, kajti tem več vzduha, tem več vpliva na zdravje. Zatoraj je treba na to delati, da bode imel vsak učitelj kolikor mogoče mnogo otrok v šoli in s tem več dobrodejnega vzduha.

Gospod urednik, izvrstna misel mi je šinila v glavo! Kaj — če bi se dalo z otroškimi vshlapenjem kak »kšeft« narediti. Ljudje se zdravijo na vsakovrstne načine. Imajo »Luftcur, Wassercur« in Bog ve koliko še takih »kur«. Morebiti se bi tudi zdravili v našem šolskem vzduhu. Saj učitelji nismo taki egoisti, da bi ne privoščili tudi drugim dobrodejnega vpliva otroškega vshlapanja. Radi bi puščali ljudi v šolske sobe ali pa v sosedne prostore; kamor se bi napeljal vzduh iz taiste — toda seveda samo za — vstopnino. Tovariši na noge! Treba je samo pravega izraza za to zdravenje! To prepustim Vam — »Dunstcur« — »Kinderausdünstungscur« se mi ne dopade — drugo mi ne pride na misel. Torej skujte Vi pripravno ime, potem pa bodemo reklamirali in anoncirali, pisмено bodemo obljubili vsakemu, da

*) Pri deljenem pouku za pol dneva.

bode star postal, ako bode dolgo hodil v šolski vzduh, kakor vsakdo dolgo živi, kdor dolgo kašlja in ljudstvo bode v procesijah vrelo v šolske sobe, nam pa se bodo žepi polnili in ne bomo imeli drugega dela, kakor denar pošiljati v hranilnico. Oj, to bode življenje! Socijalno učiteljsko vprašanje bi bilo na mah rešeno, peticije za zboljšanje plač i. t. d. potihnile bi takoj in jaz — jaz kot listi, kateri je Vam pokazal nov vir dohodkov — jaz dobil bi morebiti — kak — križec za zasluge — oh gospod urednik! . . .

Vender bi pa prosili, da bi se nam, dokler ti

dohodki niso popolnoma urejeni — recimo — za vsakih 10 ali 20 glav čez postavni štiridesetak dala kaka nagrada. Z dvema otrokoma je več dela, kakor z jednim; to je jasno kakor dan. Z 80 otroci je tudi več dela kakor s 40; in da je s 120 otroci težje kaj doseči kakor s 40, je tudi jasno. Da je vsako delo, vsak trud plačila vreden — velja tudi še na svetu, in da dobi učitelj, kateri se trudi s 100 — 200 otroci ravno toliko plačila ali pa še manj kakor tisti, kateri jih ima samo 40 — to velja sicer pri nas na Kranjskem — pa — — prav ni! *Postojinski.*

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Pro domo. Prvikrat za našega uredništva se je nekomu zljubilo, da se je pod rusko firmo v 188. št. »Sl. N.« spravil čez naš list. Miro-ljubni hočemo mu mirno odgovoriti.

Mogoče, pravimo mogoče, da je imel »Sl. N.« dopisnik dober namen, da bi vse slovensko učiteljsko vzbujal k bolj skupnemu delovanju, ali svoj najbližji namen on prav jasno pové. »Blagohotni bralce je mogoče (prav gotovo! *Ured.*) spoznal, kaj hoče pisec s tem, namreč, da slovenskemu šolstvu nikakor ne koristi, da imamo dva učiteljska lista. Boljše bi bilo, da bi imeli samo jednega, kateri pa naj bi zadostoval vsem zahtevam slovenskega učiteljstva. Slovensko učiteljsko naj zahteva, da sedanja lista prenehata ter naredita prostor novemu ali pa naj se spojeta v jednega«. V katerega pa? V »Popotnika«. Kajti 1. »Mora vsakdo priznati, da je »Pop.« boljši nego »Učit. Tov.« O tej trditvi mi ne moremo soditi, vender lahko rečemo, da se nam taka trditev, kolikor mi poznamo razmere, zdi jako subjektivna, da ne rečemo kaj drugega. 2. On prinaša veliko več in boljših razprav kakor »Učit. Tov.« Mi ne vemo kako bi bilo mogoče, da bi prinašal veliko več razprav, ker v isti obliki kot polnesečnik izbaja, kakor Učit. Tov. in poleg tega zastopa po »Zvezi« še vse slovensko učiteljsko, Učit. Tov. pa je le »glasilo jednega društva in specifično kranjski«. Tam se mora pač med vrsticami še mnogo brati. Kar se pa tiče »boljših« razprav, naj g. pisec premišli, da je stvar taka, kakor pri učitelji. Pri najslabejšem učitelji nahajaš tudi kako dobro stran in če naš list tako malo zadostuje zahtevam slovenskega učiteljstva, kakor ga opiše g. pisec, kakšno dobro zrnice se pa vender še najde v njem, kajti sejali so jih skoro izključno sami šolniki. Pri tej priliki naj povemo, da mi postopamo po dobro premišljenem načrtu, ki smo si ga sestavili po obstoječih razmerah našega ljudskega šolstva. V prvi vrsti stojimo na podstavi šolskih zakonov. Primerjajoč stanje našega šolstva z onim drugih avstrijskih narodov smo spoznali, da smo v mnogih stvareh še v povojih in je torej treba graditi od spoda gorj ter s temeljem pričeti. Takega zadržaja so torej sedaj

večinoma naše razprave, da za zgradbo dobimo dober temelj. Po tem potu hočemo počasi pa varno napredovati in bomo tudi jedenkrat prišli do psihologičnih in znanstvenih razprav; sedaj še nimamo pravega temelja za to, v zrak pa nočemo zidati. Pri naši zgradbi med drugim tudi uporabljamo slovstveni material. Marsikateremu se morda dozdeva časi ta tvarina malo trdo kamenje za to zgradbo. Ali opazujmo zidarje pri zgradbi novega poslopja. Kaj radi vzdajajo v novo poslopje kak star kamen osobito, če ima kako označilno znamenje. Tudi mi moramo tako tvarino uporabljati, če nam povsem prija ali ne — zaradi zgodovinske vrednosti. 3. »Pri njem sodelujejo prav dobre moči«. Tej trditvi nimamo prav nič ugovarjati, ker vse moči spoštujemo, ki z literarnim delom pospešujejo blaginjo slovenskega naroda. Pač bi pa bili od g. pisca, osobito če je našega stanu, pričakovali toliko takta, da s takim pisanjem ne žali — kar se tu posrednim pōtem (po prav jasnem logičnem sklepu) v istini godi — naših sodelovalcev, ki jih imamo nad 100. Ali g. pisec niso znani Levec, Marn, Rutar, Orožen, Gabršek, Tomšič i. dr. tudi kot prav dobre moči, kot strokovnjaki, ki pišejo to, kar našim potrebam najprimernejše spoznajo? 4. »Ker Učiteljski Tov. na Kranjskem dela konkurenco.« Sedaj vsaj vemo, kam pes taco moli. Ali je g. pisec morda znana basen o lisici in ježi? Ako naši naročniki oziroma člani našega društva za potrebno spoznajo, da se u-maknemo, storimo to takoj brez pomisleka; ako zahtevajo, da izdajemo list trikrat na mesec, tudi to storimo z veseljem. Da bi se pa z nami pometalo, kakor se v tem članku godi, z listom, ki izbaja čez tri desetletja in je probuditelj narodno mislečega učiteljstva, v to se ne podamo, dokler imamo kaj življenja v sebi. Za tako delo se nam zdi g. pisec še premlad in premalo skušen. Ves svoj trud žrtvujemo jedino le blaginji naroda; delamo brezplačno in brez kakega sebičnega namena; torej prav odločno odklanjamo herostratski dar, ki nam ga daruje g. pisec v svojem članku.

Nehote nam je odgovor pod peresom že predolg postal, vender prosimo gg. bralce še malo potrpljenja.